

SELMA LAGERLÖF

CELE MAI FRUMOASE AVENTURI ALE LUI

**NILS
HOLGERSSON
CU GÂŞTELE SĂLBATICE**

Traducere din limba germană de
ELENA VAN DALEN

Respect pentru oameni și cărți

Cuprins

Băiatul

- Spiridușul / 5
- Gâștele sălbatrice / 12
- Năframa pepită / 19

Akka din Kebnerkajse

- Seara / 25
- Noaptea / 36
- Jocul gâștelor / 41

Viața gâștelor sălbatrice

- În ograda țărânească / 45
- Vittskövle / 49
- În parcul de la Övedskloster / 58
- În ploaie / 67
- Karlskrona / 74
- Capul sudic al insulei Öland / 84
- Orașul de pe fundul mării / 93
- Ciorile / 102
- Răpit de ciori / 108
- Coliba / 120

Marele lac al păsărilor

- Jarro, răjoiu sălbatic / 125
- Momeala / 132
- Secarea lacului / 136
- Pelerina de doc și catifea / 144

Povestea lui Karr și a lui Blană-Cenușie

- Kolmarden-ul / 149
- Karr / 153
- Fuga lui Blană-Cenușie / 158

- Neajutoratul / 165
Călugărițele / 170
Marele război împotriva călugărițelor / 176
Răzbunarea / 182
Nils / 191
Ciocanul de fier / 197
Dalälf / 213
Parte frătească / 224

Poveste despre mina din Falun / 230

- Puf Gingaș / 242
Vulturul Gorgo / 256

O dimineață în Angermanland

- Pâinea / 268
Incendiul / 273

Păstorița Asa și Micul Mats

- Boala / 278
Înmormântarea Micului Mats / 286
La laponi / 297

Spre sud! Spre sud!

- Prima zi de călătorie / 311
Pe muntele Öst / 316
Legenda Jämtland-ului / 320
Legenda despre Härjedal / 327

Aurul de pe insula de stânci

- Pe drumul spre mare / 338
Darul găștelor sălbatrice / 341
La Holger Nilsson / 347
Despărțirea de găștele sălbatrice / 358

Băiatul

Spiridușul

Duminică 20 martie

A fost odată un băiat. Avea cam paisprezece ani, păr de culoarea cânepii, era înalt și bine făcut. Nu prea era bun de nimic, fiindcă cel mai mult îi plăcea să mănânce și să doarmă și cea mai mare placere a lui era să ticluiască mereu câte ceva.

Era într-o dimineață de duminică, iar părinții se pregăteau să plece la biserică. Doar în cămașă, băiatul ședea pe marginea mesei și se gândeau ce grozav ar fi ca tata și mama să ia din loc iar el să poată face vreo câteva ore ce-i place. „Aș putea să iau flinta tatei și să trag cu ea, fără să-mi interzică cineva”, își spunea el.

Dar, de parcă i-ar fi citit gândurile, tatăl care stătea în prag și se pregătea să iasă, se opri și se întoarse spre el:

— Fiindcă nu vrei să mergi cu mine și cu maică-ta la biserică, a spus el, atunci trebuie cel puțin să citești acasă predica. Îmi promiț că așa ai să faci?

— Da, a răspuns băiatul, asta pot să fac. Dar bineînțeles că se gândeau că n-o să citească decât atât cât o să poftească.

I se părea că mama lui nu se mișcase nicicând așa de repede ca acum. Într-o clipită a ajuns lângă polița cu cărți, a scos *Cartea de rugăciuni* a lui Luther, a deschis la predica din ziua aceea și a pus carteau pe masă, lângă fereastră. Apoi a mai deschis și *Evanghelia* și a așezat-o lângă *Cartea de rugăciuni*. În cele din urmă a împins lângă masă scaunul mare, cu spetează, pe care îl cumpăraseră anul trecut la

Respectătoarea Selma Lagerlöf, în cadrul unei liceale din Vämmenhög și pe care în afară de tata nu avea voie să șadă nimeni.

Băiatul se gândeau că mama chiar își dă prea mare osteneală cu toate pregătirile astea, fiindcă el oricum n-avea de gând să citească mai mult de o pagină, două. Dar pentru a doua oară, tatăl parcă i-ar fi citit drept în suflet, fiindcă s-a apropiat de el și i-a spus cu glas aspru:

— Fii atent și citește de la un capăt la altul! Când ne întoarcem, o să te întreb de pe fiecare pagină și dacă ai sărit ceva, n-o să-ți meargă bine.

— Predica are paisprezece pagini și jumătate, a spus mama, ca și când ar fi vrut să-i stabilească norma. Trebuie să te apuci îndată, dacă vrei să și sfârșești.

Și zicând acestea, în cele din urmă au plecat, iar băiatul, care stătea în prag și se uita după ei, se simțea de parcă ar fi fost prins într-o cursă. „Acum se felicită că au ticiuit-o așa și că, atâtă vreme cât sunt plecați trebuie să stau și să citesc predica,” se gândeau el.

Dar mama și tata precis nu se felicitau, ci erau tare mănuși. Erau oameni sărmani, aveau doar o căsuță a lor, iar pământ nu mai mult decât ținea grădina. Când trăseseră aici, n-aveau de hrănit mai mult de un porc și niște găini; dar erau din cale afară sărguincioși și destoinici, așa că acum aveau și vite și gâște. Grozav cum mai dăduseră înainte și în acea dimineață frumoasă, dacă n-ar fi trebuit să se gândească neîncetat la băiatul lor, ar fi mers foarte bucuroși și mulțumiți la biserică. Tatăl era necăjit că fiul său e așa de trândav și leneș, că la școală n-a învățat nimic și că e așa un pierde-vară că, doar la mare ananghie te-ai fi putut încumeta să-l pui să păzească gâștele. Mama nu putea să-l contrazică, dar ea era necăjită mai mult pentru că băiatul era tare sălbatic și rău, nemilos cu animalele și dușmănos cu oamenii. „Ah, dacă i-ar izgoni Dumnezeu răutatea și i-ar da

Realtă înimă!" a ofță măma. „Până la urmă o să aducă necazul asupra lui și asupra noastră".

Băiatul s-a gândit mult dacă să citească sau nu predica. Însă până la urmă i s-a părut că e mai cuminte ca de astă dată să fie ascultător. S-a aşezat deci în scaunul parohial și a început să citească. Dar după ce a bolborosit o vreme cuvintele cu jumătate de gură, i s-a părut că murmurul îl adoarme și a simțit cum atipește.

Afară era o vreme minunată de primăvară. E drept că era abia 20 martie, însă băiatul locuia mult în sudul Schonen-ului, în satul Westvämmenhög, iar acolo primăvara era în toi. Copacii încă nu înverziseră, însă pretutindeni creșteau muguri noi. Toate gropile erau pline cu apă, podalba înfloarea pe marginea mormintelor, iar tufărișul care creștea pe zidul mic de piatră se făcuse cafeniu și strălucitor. Pădurea de fag se întindea drept în depărtare și se făcuse mai deasă, iar peste pământ se boltea un cer înalt și albastru. Ușa casei era întredeschisă, iar cântecul ciocârlilor se putea auzi până în odaie. Găinile și gâștele se plimbau de colo-colo prin curte, iar vitele care simțiseră din grajd adierea de primăvară, strigau din când în când: „Mu! Muu!"

Băiatul citea și atipea și se lupta cu somnul. „Nu, nu vreau să dorm", se gândeau el; „altfel nici până la prânz n-o să fiu gata cu predica".

Dar, oricare ar fi fost motivul, până la urmă a adormit.

Nu-și putea da seama dacă a dormit mult sau puțin, dar l-a trezit un foșnet ușurel care se auzea din spatele lui. Pe pervazul ferestrei, chiar în față lui era o oglindă în care puteai vedea aproape întreaga odaie. Chiar în clipa în care băiatul a ridicat capul, privirea i-a căzut în oglindă și a băgat de seamă că la cufărul mamei capacul era deschis.

Mama avea un cufăr mare, greu, din stejar, cu ferecături de fier pe care, în afară de ea, nimeni n-avea voie

Respectarea și sănătatea scriitorilor
să-l deschidă. Înăuntru păstra tot ce moștenise de la mama ei și tot ce avea la inimă. Acolo erau câteva costume naționale demodate, din pânză roșie cu ilice scurte și fuste plisate și pieptare brodate cu perle. Erau acolo și basmale albe cu întăritura și catarame grele și lăncișoare de argint. În vremurile noi lumea nu mai voia să poarte astfel de lucruri, iar mama se gândise de mai multe ori să le vândă, dar nu se îndurase niciodată.

Acum băiatul vedea foarte clar în oglindă cum capacul cufărului stă dat de-o parte. Nu pricepea cum s-a întâmplat aşa ceva, fiindcă înainte să plece, mama îl închisese. Nu i s-ar fi putut întâmpla niciodată mamei să lase capacul deschis atunci când el trebuia să rămână singur acasă.

I s-a făcut frică. Se temea că s-a fi putut strecura vreun hoț înăuntru și nu îndrăznea să se miște din loc, ci stătea ţeapăn și se uita țintă în oglindă.

Pe când sedea aşa și aștepta ca hoțul să se arate, a început să se întrebe ce fel de umbră o fi aceea care cădea pe marginea cufărului. Se uita și se uita și nu-i venea să-și creadă ochilor. Dar, ceea ce la început păruse a fi o umbră, devinea din ce în ce mai clar și în curând a băgat de seamă că era aievea; și nimic altceva decât un spiriduș care sedea călare pe marginea cufărului.

Băiatul auzise vorbindu-se despre spiriduși, dar nu-i trecuse niciodată prin cap că ar putea fi atât de mici. Spiridușul care stătea acolo pe marginea cufărului nu era mai mare de-o șchioapă. Avea o față zbârcită, fără barbă și purta un surtuc negru cu poale lungi, pantaloni până la genunchi și o pălărie neagră cu boruri largi. Era subțirel și fragil, cu dantele la gât și la manșete, cu catarame la pantofi și cu jartiere legate cu fundă. Acum tocmai scosese din cufăr un pieptar și se uita la lucrătură veche cu atâta atenție încât nu băgase de seamă că băiatul s-a trezit.

Respect pentru oameni și cărti

Văzându-l pe spiriduș, băiatul fu din cale afară de uluit; însă teamă de fapt, nu-i era. N-aveai cum să te temi în fața unei ființe atât de mici. Și fiindcă omulețul era atât de acaparat de ceea ce făcea, încât nici nu vedea, nici nu auzea, lui Nils îi veni deodată cheful să-i joace o farsă, să-l împingă în cufăr și să închidă capacul sau ceva de felul acesta.

Dar să atingă spiridușul, asta băiatul nu îndrăznea; aşa că se uită prin cameră după ceva, cu care să-i facă vânt. Își lăsă privirile să cutreiere de la canapea la masa pliantă și de la masa pliantă la mașina de gătit. Măsură cu privirea oalele și cana de cafea însirate pe o poliță largă plită, apoi se uită la ulciorul de apă de largă ușă, la lingurile, cuțitele și furculițele și la castroanele și farfuriile care se zăreau prin ușă pe jumătate deschisă a dulapului. Își ridică ochii spre flinta tatei, atârnată pe perete largă perechea regală daneză, apoi privi mușcatele și cerclușii care înfloreau pe pervaz. Abia la sfârșit, privirea îi căzu pe plasa de țânțari, atârnată de tocul ușii.

Și abia ce o zărise, că o și trase spre el, iar plasa zbură deasupra cufărului. Chiar și el fu mirat de aşa noroc. Aproape că nici nu-și dădea seama cum se petrecuseră lucrurile, dar chiar îl prisese pe spiriduș. Bietul omuleț stătea cu capul în jos, prins în plasa cea lungă și fără puțință de a se elibera.

În prima clipă, băiatul nu știu ce ar putea face cu captura. Bălăbănea ușurel plasa încolo și încoaace, pentru ca spiridușul să nu aibă timp să se cătere pe ea.

Acum piticul începu să vorbească; îl rugă și îl imploră să-i dea drumul, îi spuse că de mulți ani a făcut mult bine familiei și că ar fi meritat cu adevărat un tratament mai bun. Că, dacă îi dă drumul, îi va da un taler adevărat, precum și

un lanț de argint și o monedă de aur, mare cât capacul de la ceasul de argint al tatălui său.

Banii de răscumpărare nu i se păruă băiatului cine știe ce; însă de când îl avea pe spiriduș în puterea lui, începuse să se și teamă într-o anumită măsură de el. Simțea că s-a băgat în ceva străin și neobișnuit și care nu aparține acestei lumi, aşa că fu tare bucuros să scape de el.

Primi repede propunerea și ținu plasa neclintită, pentru ca spiridușul să se poată cățăra pe ea. Dar când acesta aproape că ieșise din plasă, băiatului îi dădu prin gând, că ar fi putut cere mult mai mult și ar fi putut pune condiții prin care să capete tot felul de lucruri bune. În orice caz ar fi putut pune condiția ca spiridușul să facă o vrajă și să-i bagă predica în cap. „Ce prostie din partea mea, că i-am dat drumul”, se gândi el și începu să fluture plasa încocă și încolo, pentru ca omulețul să se rostogolească înapoi.

Însă abia ce apucase să înceapă, că băiatul primi o palmă atât de groaznică, încât i se păru că îi plesnește capul în mii de bucățele. Zbură dintr-un perete în celălalt și în cele din urmă căzu pe podea și rămase fără cunoștință.

Când se trezi, era tot în casă. Dar de spiriduș, nici urmă. Capacul cufărului era închis, iar plasa de țânțari atârna la locul ei la fereastră. Dacă obrazul drept nu l-ar fi ars aşa de la palma primită, băiatul s-ar fi simțit ispitit să creadă că totul n-a fost decât un vis. „Dar orice s-ar fi întâmplat, oricum mama și tata or să spună că n-a fost decât un vis”, se gândea el. Si nici vorbă să-mi scurteze predica din pricina spiridușului, aşa că ar fi cel mai bine, dacă m-aș apuca repede de citit.

Dar când se îndreptă spre masă, ceva i se păru tare ciudat. Nu se putea ca odaia să se fi făcut atât de mare. Dar atunci cum se făcea că acum trebuia să facă mult mai mulți pași ca de obicei, când se ducea la masă? Si ce era cu

Rescăunul? Nu arăta că și când s-ar fi mărit, însă băiatul trebui să se urce mai întâi pe stințchia dintre picioarele scaunului și apoi să se cătere pe placa pe care se stă. Și la fel se întâmplă și cu masa. Nu putea vedea pe ea, ci trebui mai întâi să se cătere pe rezemătoarea pentru brațe a scaunului.

„Asta ce-o mai fi?” își zise băiatul. Aproape că îmi vine să cred că spiridușul a vrăjit toată odaia”.

Cartea de rugăciuni era pe masă, și după cum părea nu fusese clintită din loc. Dar ceva altfel tot era cu ea, fiindcă nu putea citi un cuvânt, ci trebui mai întâi să se urce pe ea.

Citi câteva rânduri, apoi ridică întâmplător ochii. Privirea îi căzu în oglindă, iar el strigă cât putu de tare:

„Ia te uită, acolo mai e unul!”

Fiindcă în oglindă văzuse foarte clar un pic măruntel cu căciulă țuguiată și pantaloni din piele.

„E îmbrăcat la fel ca mine”, zise băiatul și își lovi palmele de mirare. Dar băgă de seamă că și mititelul din oglindă face la fel.

Apoi începu să se tragă de păr, să se ciupească de braț și să se învârtească în cerc și pe dată omulețul din oglindă făcea la fel.

Acum băiatul dădu de câteva ori ocol oglinții ca să vadă dacă nu cumva piticul e ascuns în spatele ei, dar nu găsi pe nimeni. De spaimă începu să tremure din toate încheieturile. Fiindcă pricepuse că spiridușul îl vrăjise și piticul din oglindă era chiar el.

Găștele sălbatrice

Băiatului nu-i venea deloc să credă că fusese prefăcut într-un spiriduș. „Precis că e doar un vis, doar o închipuire”, se gândea el. „Dacă aştept câteva clipe, o să devin din nou om.”

Se aşeză în fața oglinzii și închise ochii.

Abia după câteva minute îi deschise din nou așteptându-se ca năluca să fi dispărut. Dar nu era de fel aşa, ci rămăsese tot atât de mic. Părul cânepiu albicios, pistriui de pe nas, petecele de pe pantalonii din piele și gaura din ciorap, totul era aşa cum fusese și mai înainte, doar mult, mult mai mic.

Nu, nu ajuta la nimic să stea acolo și să aștepte. Trebuia să încerce altceva. Oh, cel mai bun lucru pe care îl putea face era să-l caute pe spiriduș, să-l roage să-l ierte și să se împace cu el!

Sări jos pe podea și începu să caute. Cercetă cu privirea după scaune și dulapuri, sub canapea și după mașina de gătit. Ba chiar se târî și în câteva găuri de șoarece, dar spiridușul nu era de găsit.

În timp ce căuta, plâng ea, se rugă și promitea tot ce se poate pe lumea asta. Niciodată, nu, niciodată nu-și va mai călca cuvântul, nu, niciodată nu va mai fi obraznic și nu va mai așipi când citește predica!

Dacă și-ar primi înapoi chipul de om, ar deveni un băiat nemaipomenit, bun și ascultător. Dar orice ar fi promis, nimic nu-i venea în ajutor.

Deodată îi trecu prin minte că o auzise odată pe mama spunând că spiridușii stau cu placere în grajdul vitelor și că ai clipi se hotărî să se uite și acolo după el. Spre

Respect pentru oameni și cărti

norocul lui, ușa era deschisă; fiindcă n-ar fi putut niciodată să descuiie singur; doar aşa putea să sară nestingherit afară.

Când ajunse în vestibul se uită după saboții lui de lemn, fiindcă în cameră mergea, firește, în ciorapi. Se gândi cum o să se împace el cu saboții mari și grei din lemn, dar chiar în aceeași clipă descoperi pe pragul ușii o pereche de saboți mititei. Când văzu că spiridușul fusese atât de grijilu și prevăzător încât să-i vrăjească și încăltările, i se făcu și mai frică. „După cum se vede, necazul acesta o să țină mult”, se gândi el.

Pe scândura veche de stejar din fața ușii țopăia o vrabie. Abia ce dădu cu ochii de băiat, că și se puse pe strigat: „Ia priviți-l pe Nils, păzitorul de gâște! Ia uitați-vă la piticul ăsta! Ia priviți-l pe piticul Nils Holgersson!”

Imediat găinile și gâștele se întoarseră spre băiat și se iscă o gălăgie însăramântătoare: „Cucurigu!” strigă cocoșul. „Pe drept i se întâmplă! Cucurigu! M-a tras de creastă!”

„Cotcodac, cotcodac, pe drept i se întâmplă!” cotcodăcîră și găinile și o ținură aşa fără oprire.

Gâștele se strânseră cârd, își lipiră capetele și întrebară: „Cine a făcut asta? Cine a făcut asta?”

Însă lucrul cel mai ciudat în toată povestea era că băiatul înțelegea ce spun. Era atât de mirat încât se opri în prag și ascultă. „Cu siguranță că asta mi se trage de la faptul că am fost prefăcut într-un spiriduș”, își zise el, de aceea înțeleg limba animalelor.

Îi era nesuferit că găinile nu se mai opreau cu „Pe drept i se întâmplă!” al lor. Aruncă o piatră spre ele și strigă: „Țineți-vă pliscurile, ticăloaselor!”

Dar uitase ceva. Acum nu mai era mare, încât găinilor să le fie frică de el.

Tot cărdul a dat năvală, s-a proțăpit în jurul lui și a început să strige: „Cotcodac! Cotcodac! Pe drept i s-a întâmplat! Cotcodac! Cotcodac! Pe drept i s-a întâmplat!”

Nils încercă să scape de ele; dar găinile săriră în urma lui și strigau aşa de tare, încât aproape că-i pieriseră și văzul și auzul. Poate că ar fi reușit să le scape, dacă n-ar fi apărut pisica. De cum au văzut-o, găinile au amuțit și păreau să nu se mai gândească la nimic altceva decât să scurme în pământ după viermi.

Băiatul alergă degrabă la pisică:

— Dragă Miți, a spus el, cunoști toate cotloanele și toate ascunzișurile de aici din ogradă? Fii aşa de bună și spune-mi unde aş putea să-l găsesc pe spiriduș!

Pisica nu i-a răspuns imediat. Mai întâi s-a așezat, și-a încovrigat coada în jurul picioarelor de dinainte și l-a privit pe băiat. Era o pisică mare, neagră, cu o pată albă pe piept. Blana îi era netedă și strălucea în lumina soarelui. Își ascunse ghearele; ochii îi erau cenușii, cu o despicătură mică și îngustă la mijloc. Pisica părea tare blândă.

— Firește că știu unde locuiește spiridușul, a zis ea cu voce prietenoasă. Dar asta nu înseamnă că o să-ți și spun.

— Dragă, dragă Miți, trebuie să mă ajuți, spuse Nils. Nu vezi cum m-a vrăjit?

Pisica deschise puțintel ochii, atât cât să se poată vedea în ei răutatea verzuie. Înainte de a-i răspunde toarse și sforăi de placere.

— Deci acum, pentru că m-ai tras de coadă de atâtea ori, să te ajut? Întrebă ea în cele din urmă.

Atunci băiatul s-a înfuriat; a uitat cu desăvârșire cât era acum de mic și de neputincios.

— Și, firește că o să te mai trag de coadă, spuse el și se năpusti asupra pisicii.